

Mary K. Neff¹ A Theosophist rejtett oldala – I. rész

Amikor a 19. század utolsó negyedében a Mesterek szorosabb kapcsolatba léptek a világgal annak érdekében, hogy megállítsák a materializmus hullámát, mely azzal fenyegetett, hogy előnti azt, valamint azért, hogy az ugyanolyan mértékben fenyegető spiritizmus szökőárját biztonságosabb csatornába tereljék, a cél érdekében különböző módszereket és személyiségeket választottak céljaik eléréséhez. Közvetlen tanításukat Mme Helena Petrovna Blavatsky-n kezdték, aki magához vonzotta Olcott ezredest és a rejtett erők keresőinek egy kis magját New York-ban, és aki 1875-ben megalapította a Teozófiai Társulatot. Ennek a tanításnak a hálózata levelezésen és a sajtóban megjelenő vitákon keresztül terjedt, Amerikából Angliába, Franciaországba és Németországba, majd Korfura, Görögországba mielőtt a két Alapító elhagyta az Egyesült Államokat, hogy letelepedjenek Indiában 1879-ben.

Most, hogy a Kelet és a Nyugat is be lett vonva a törekvésbe, egy folyóirat volt a kommunikáció legkézenfekvőbb eszköze, mivel az Alapítók levelezése irgalmatlan méreteket öltött. Így 1879 október 1-jén életre kelt a The Theosophist. Olcott ezredes így mesél a keletkezéséről:

1879 július 4. Megbeszélés, mely alapján eldöntöttük, hogy azonnal kiadjuk a THE THEOSOPHIST-ot.

9.-e: A THE THEOSOPHIST tájékoztatójának javított nyomata.

15.-e: meglátogatott testében a Sahib! Elküldte Babulát a szobámba, hogy elhívjon HPB bungalójába, ahol megtarthattuk a legfontosabb magáninterjút. Sajna! Milyen gyerekeseknek és hiúnak érzi magát az ember mellettük.

31.-e: Wim megcsinálta a Theosophist borító tervét.

Augusztus 22.: HPB-vel átnéztük a cikkeket a Theosophist-ba.

Szeptember 2.: Wim elkezdte a Theosophist fejlécének gravírozását.

11.-e: a munkások elkezdik felállítani a Teozófus Irodát az új csapatnak.

20.-a: Ma kinyomtattuk az első 8 oldalt. Nagyon elégedett vagyok az újsággal, véleményem szerint tetszeni fog a közönségnek és sok előfizetést hoz majd.

¹ Ms Mary K. Neff (1877.szept.7.-1948 dec.10) egy amerikai teozófus volt az Adyar-i Teozófiai Társulat tagja, Chani-ban, Indiában és tanítóként és történészként tevékenykedett. Miután 15 évig tanított az Ohio-i Akron-ban, hosszú időre Indiába utazott, hogy a hindi és urdu nyelveket elsajátítsa, majd 8 évet töltött Ausztráliában.

27.-e: *Ma megcsináltuk az utolsó űrlapot, mostanra az összes nehézségen túljutottunk, így időről-időre meghajolhatunk a világ előtt a saját szónoki emelvényünkről.*

28.-a: *5.30-kor már fent vagyok, hogy találjak egy nyomdászt és bizonyos változtatásokat megcsináljak, melyet a tiszteletreméltó Idős Úriember rendelt meg előző éjszaka.*

29.-e: *Előkészület a lap megszületésére.*

30.-a: *Várakozás. Este. Megkaptuk a Theosophist első 400 példányát. Üdvözlét, Idegen.*

Október 1.: Minden kéz szorgosan dolgozik, a csomagok összekészítésével és címzésével, városi és országos listák készítésével, küldöncök kiküldésével, hogy városszerte házhoz vigyék, gratulációk érkezésével és új előfizetések felvételével.

3.-a: *Megkaptuk Serapis-tól a rendelést a lapra. Hosszú ideje most hallottunk felőle először.*

A következő évben (1880) még egy kommunikációs csatorna nyílt a Mesterek és a világ között, amikor Simla-ban Kuthumi Mester (KH) megkezdte levelezését Sinnett és Hume urakkal, akik közül az utóbbival való kapcsolat hiábavalónak bizonyult, az előbbi megvalósította azokat az utasításokat, amelyeket *Az Okkult Világ*-ban és *Az ezoterikus buddhizmus*-ban és a továbbiakban kapott, mely könyveket Angliában nyomtattak és melyek számos visszajelzést hoztak az angol és a kontinentális sajtó részéről. Sinnett-nek nagy szerepe volt továbbá az okkult filozófia terjesztésében Európában, mivel a *The Theosophist* inkább Indiát és az Egyesült Államokat célozta. Azért, hogy visszatérjenek a meghatározott kommunikációs csatornához, melyet fontolgattak, érdemes megjegyezni, hogy kezdetben három Mester is kéznél volt, hogy segítsen: a „Sahib” (Morya Mester), „a tiszteletreméltó úr” (Jupiter Mester, India kormányzója, vagy más néven Rshi Agastya) és Serapis Mester. A Testvériség az újságban való kizárólagos tulajdoni érdekelttségét Morya Mester nyilatkozata is alátámasztja azzal, hogy bemutatja, Hume a *Hints on Esoteric Theosophy* című pamfletében hogyan mutatja be tévesen a Mestereket:

Ha azt szeretnénk, hogy bármit is tudjanak az életünkről és a munkánkról, vajon nincsenek számunkra nyitva a Theosophist hasábjai? Miért csepegtetnénk tényeket rajta (Hume) keresztül, a közönségnek felszolgált fogásként, meghintve émelyítő kétségek curry-jével és harapós szarkazmussal, mely kész arra, hogy a közönség gyomrát felforgassa.¹

A magazinnal kapcsolatos irányelvüket egy KH Mester 1882 októberi nyilatkozatából is kiszűrhetjük:

Bármi legyen is a két Alapító személyes nézőpontja, a Társulat folyóiratának ahhoz semmi köze, ugyanúgy publikálni fog a lámaizmussal vagy a kereszténységgel szembeni kritikát megfogalmazó cikkeket...A Theosophist szándékosan ad teret mind a Báránnyról szóló himnuszoknak, mind a tehén szentségéről szóló slókáknak... M. (Morya) úgy gondolja, hogy a Kiegészítést fel lehet nagyítani, ha szükséges és úgy alakítani, hogy teret adjon minden ágazat gondolatainak kifejezésére, legyenek azok akár homlokegyenest ellenkezőek. A Theosophist-nak egy másoktól különböző színe kellene, hogy legyen, és fajtájának egy egyedi példányának kellene lennie. Készek vagyunk a hiányzó szükséges összeget megteremteni ehhez.²

A Mesterek nem voltak teljes mértékben elégedettek a korai számokkal, ez ki is tűnik néhány hozzászólásukban, így ebben az 1881 februárjában íródott véleményben is. Mahatma KH ezt mondja:

A brit (TS) elnök velünk kapcsolatban a legeredetibb ötletekkel dolgozik, folyamatosan „Yogiknak” nevezve minket, anélkül, hogy legalább a legvékonyabb elhatárolást megtenné az alapján a hatalmas különbség alapján, mely fennáll a „Hatha és a Raja jóga” között.

Ezt a hibát Mrs B. [Blavatsky] elé kell tární, aki a Theosophist rátermett szerkesztője, és aki a különböző Sannyâsik és más, egyéb síkokon található „áldottak” gyakorlataival tölti meg tartalommal a kiadásra váró számokat, úgy, hogy sohase zavartatja magát azzal, hogy odategyen egyéb, magyarázó sorokat az írásokhoz.³

Így szól ismét (a Mester):

Tehát, míg találhattunk volna akár egy jobb jelöltet is a Theosophist élére, olyan értelemben, hogy olyat válasszunk, akinek szemléletes anekdotái vannak és jól igazolható történetei, mégis az bizonyult a helyes iránynak, hogy a tapasztaló elméjét egy hasznos és szuggesztív csatornává tudtuk alakítani, eltávolítva a pusztá médiumi dogmáktól.⁴

Míg a magazin harmadik évének megnyitásánál, 1881-ben már együttérzőbben így fogalmaz:

Aggódok, hogy a lap ebben az évben sikeresebb legyen, mint amilyen eddig volt.⁵

Azért, hogy ezt a fejlődést elérjék, úgy tűnt, hogy a Mesterek nagyobb részt vállalnak a magazin elkészítésében. 1881 decemberében ezt írja Morya Mester Sinnetnek:

A célom..., hogy segítsék az újságba belevegyíteni egy pár csepp igazi irodalmi vért. Az Ön három cikke mindenképpen dicséretreméltó.⁶

Majd 1882 márciusában Mr Sinnett-et, aki akkor az Allahabad-i *Pioneer* főszerkesztője volt, KH Mester félig komolyan, félig humorosan és összességében furcsa módon így ítél meg:

Testvérem, ne hanyagold el Társulatod alázatos és gúnyolt lapját és ne törődj furcsa és nagyratörő borítójával, sem a „trágyakupacokkal” melyek benne találhatóak, hogy idézzem a jótékony és számodra oly ismerős frázist, melyet Simla-ban oly gyakran használtak. Inkább fordítsd figyelmed a bölcsesség néhány gyöngyszemére és az okkult igazságokra, melyek időnként felfedezhetőek az alatt a „trágya” alatt. Saját utunk és természetünk talán ugyanolyan furcsa és faragatlan, ha nem még jobban. Sokunkat örültnék gondolnak az Ön angol úriemberei. Azonban ő, aki a Bölcsesség fiává válik, mindig be tud nézni az egyenetlen felszín alá. Ugyanígy vagyunk a szegény régi Újsággal is. Nézd meg misztikusan beképzelt öltözetét, számos faltját, irodalmi hiányosságát, hogy mindezzel megmutassa tartalmának a legtökéletesebb jelképét: a sűrűn elfátyolozott alapból, trágár módon és éjfeketén csipognak ki a szürke pontok és sorok és még mondatok is. Az igazán bölcssek számára ezek a szürke törések egy jelentéssel teli allegóriaként hatnak, mint a szürkület első sugarai a keleti égen, kora hajnalban egy sötét éjszaka után, egy még inkább „spirituálisan intellektuális” ciklus fényeként.

És aki tudja, hogy mennyien azok közül, akik rettenthetetlenek maradtak a lap felkészületlen megjelenésekor, valamint a stílusával kapcsolatos rejtett intrikákkal szemben és e népszerűtlen magazin számos más hibáival szemben, de továbbra is forgatják oldalait, azok kitartásukért jutalmat fognak kapni! Időnként megvilágosító mondatok csillannak majd meg számukra, szikrázó fényt vetve bizonyos régi, rejtélyes problémára. Te magad, egy szép reggelen, miközben végig futod kanyargós

hasábjait, jól kipihent agyad éles eszével, fókuszálva arra, amit most ködösnek látsz, áthatolhatatlan spekulációknak, melyek illékonyak, mint a pára, te akkor talán véletlenül megláthatod bennük a váratlan megoldását egy régi, kifakult, elfelejtett „álmodnak”, melyet egyszer visszaidézve kitörölhetetlen képként fog rátapadni külső emlékezetedből a belsőbe, hogy innen már soha többé ne tudjon kifakulni. Mindez lehetséges és megtörténhet, mert a mi utunk az „Örültek” útja.⁷

Mr. Sinnett legkorábbi erőfeszítései a teozófus újságírásban néhány hónappal korábbra tehetőek, talán arra a 3 cikkre, melyeket Morya Mester oly „dicséretre méltónak” talált. Most egy olyan munkával bízták meg, mely említésre méltó abból a szempontból, hogy ez az első próbálkozás, amely a Theosophist pozícióját a fejlődés témáján keresztül szeretné megmutatni. Az 1881 decemberi számban megjelentettek egy cikket a „Teozófusokról” Gerald Massey tollából.

Írásában számos idézet található a THE THEOSOPHIST című cikkből, melyet M.A. Oxon (Stainton Moses) írt a *Light* című spirituális folyóirat szeptember 17-i számába. Mme Blavatsky szerkesztői minőségében válaszként egy, a cikknél kétszer hosszabb megjegyzést írt hozzá. Morya Mester nem volt elégedett jegyzetének egyes részleteivel:

A kétség gyűrűje abba a mondatban, miszerint „amennyiben a Theosophist is egy evolucionista volna” arra kényszerít minket, hogy fájdalmasan tudatában legyünk annak, hogy G. Massey úr nem olvassa a THE THEOSOPHIST-ot, ha egyáltalán látta valaha. Máskülönbem nem siklott volna el afelett a tény felett, hogy a Teozófiai Társulat tagságának kétharmada „evolucionista” és hogy ennek megfelelően a Lapjuk is elsősorban az.

A Mester ezt írta neki, idézve Blavatsky elkészített jegyzetének előbbi sorait, megjegyezve:

Egyáltalán nem érted a lényegét. Kérd meg Mr Sinnett-et, hogy segítsen neked ebben: ő tudna fogja, hogy ez az ember mire célzott és válaszolni fog neki... Engedd meg neki, hogy miként egy dolog alól oly ügyesen felmentette magát, ezt is így csinálja és így kötelezze el magát „illusztris” barátjának. M.⁸

Az ilyen jellegű vétó Mesterétől, KH Mahatmától nem volt ritka Blavatsky robbanékony visszavágásait illetően és amikor kicsalta tőle a felkiáltást:

Azt hiszem a Testvéreink gyávák, mert visszautasítják legtöbb háborús vonásomat.⁹

Az a változat, ami a THE THEOSOPHIST-ban jelen meg nyomtatásban (Mr Sinnett-é) így szól:

„Ha a Theosophist is evolucionista lenne”, mondja Massey, „akkor talán képesek lennénk megállítani látomásának elillanó formáit és érzékelné néhányat az emberiség földi őseinek szelleméből. Ha az európai tudósok, kiknek az utóbbi években most először jön meg a kedve egy evolucionista elmélet nyers vázlatától, kevésbé lennének érdektelenek arra vonatkozólag, ami az élet rejtelmeit illeti és nem vezetné félre őket néhány morzsa arról a tudásról, ami a test evolúciójáról szól más, az ember felépítésével kapcsolatos abszurd következtetésekhez. „Azonban egy sokkal hatalmasabb téma küszöbén állunk, mint bármelyik európai olvasó, aki nem tett említésre méltó lépéseket a valódi okkult tanulmányokban. Lesz-e bárki...aki erőfeszítéseket tesz, ha csak a legárnyékosabb és leghomályosabb módon is, hogy beszámolhasson az emberi lények hat magasabb princípiumáról abban az időben, amikor fokozatosan tökéletessé válik, úgymond az evolúció mátrixában? Hol és mik voltak azok a magasabb princípiumai, amikor a teste nem volt több, mint egy páviáné?... vagy menjünk vissza egy lépést a folyamatban, hogyan mutatja be az állati lélek jelenlétét az első olyan élőlénynél, melynek volt saját akarata és amely korábbi félig növényi formák állapotából emelkedett ki?” Nem nyilvánvaló, hogy

ha a vak materialista nem fogadható el megfelelő vezetőként az univerzum rejtélyeiben, akkor kell lennie valami hatalmas spirituális evolúciós folyamatnak az univerzumban, ami egyenlő tempóban halad a fizikai evolúcióval?

Ez a rövid vázlat, vagy inkább egyszerű bemutató az Ember spirituális evolúciójáról nyilvánvalóan megkapta a Mester jóváhagyását. A következő évben, az októberi és a novemberi, IV. és V. számban Mr. Sinnett felvázolta a „The Evolution of Man”-t a Fragments of Occult Truth”-ban, mely később az Ezoterikus Buddhizmusban testesült meg.

Egy másik erőfeszítése, hogy bemutassa a spirituális fejlődést a Man: Fragments of Forgotten History-ban találjuk, melyet 1885-ben publikált. Azonban több évnek kellett eltelnie ahhoz, amikor a közönség már kész volt arra, hogy „megeméssze és elsajátítsa” (a Mester fogalmazásában), hogy ezt az állítást ténylegesen kidolgozzák, elsőként Mrs. Besant a The Pedigree of Man-ben, majd később Mrs. Besant Mr. Leadbeater-rel közösen a Man: Whence, How and Whither? -ben.

Nem csak India legkiemelkedőbb Angol-Indiai napilapjának rátermett szerkesztője adott lapjukhoz segítséget, hanem a Mesterek közül jópáran is hozzájárultak ehhez.

Az 1882-es és 1883-as évek különlegesen gazdagok ilyen rejtett kincsekben, az 1882-ből származók főként Mahatma Kuthumi tollából, aki úgy tűnik, hogy folyamatos és változatos felügyeletet gyakorolt, lektorálástól kezdve a cikkekhez való anyagok, valamint az érdeklődő vagy éppen vitázó levelek lényegi részének átadásáig, ha éppen nem ő írta meg a levelet.

HPB így ír Mr. Sinnett-nek:

KH volt olyan kedves, hogy lediktálta majdnem az összes választ Massey-nek.

Ez a válasz megjelent az augusztusi THE THEOSOPHIST-ban, „Fátyoltalan Ízisz és teozófusok a reinkarnációról” címmel. Ez nyilvánvalóan nem nyerte el Mr. Sinnett jóváhagyását, KH Mester így ír erről:

Sajnálom, hogy válaszát, melyet sugallatomra írt, nem találod „túl kielégítőnek... [és később] ...Mindkettőtök, te és C.C.M. [assey] is igazságtalanok voltatok Upasikával és velem szemben, aki megmondtam neki, hogy mit írjon, hiszen még ti is félreértettétek jajgatásomat és siránkozásomat az Íziszben található zavarodott és kínzó magyarázatokkal kapcsolatban. (hiányosságaiért nem ő, hanem csakis mi vagyunk felelősek, akik inspiráltuk őt)¹⁰

Ismételten, hozzáfűzve Sinnett Fragments of Occult Truth című írásához: *rosszul teszed, hogy hozzáteszel a nyugati olvasók előítéleteihez...Ezért utasítottam az egyik chelat, hogy újraírja a te cikkedhez készült függelék formájában a levél kivonatát és magyarázatokat, melyek felvilágosítják az olvasót, stb. [Függelékek A, B, C és D.]¹¹*

Morya Mester egyike volt a „Testvéreknek”, akik segítették a THE THEOSOPHIST kiadását. Egyszer például erős kézzel védte meg egyik cheláját, amikor az ellene érkező támadások komollyá váltak.

1882. március 3.-án ezt írta Mr. Sinnett-nek:

Nőt nem bántottak még ilyen igazságtalanul, mint H[P]B.-t. Nézzétek meg azokat a hírhedten sértő leveleket, melyeket Angliából kapott maga és a Társulat ellen. Talán méltóságon alulinak találod ezeket. Azonban a Kiegészítésben található, „Válaszok a Levélíróknak”, melyet jómagam írtam. Tehát ne hibáztassátok őt. Aggódok amiatt, hogy mi az őszinte véleményetek róluk. Talán azt gondoljátok, jobban is csinálhatta volna.¹²

(Folytatása következik)

Jegyzetek:

1. The Mahatma Letters to A. P. Sinnet, p. 260.

2. Ibid., pp. 317, 319–20.

3. Ibid., p. 33.

4. Ibid., p. 35.

5. Ibid., p. 207.

6. Ibid., p. 254.

7. Ibid., p. 278.

8. Letters of H. P. Blavatsky to A. P. Sinnett, p. 364

9. Ibid., p. 364.

10. Az Íziszre való válaszképp a Mester megjegyzi: „Ő a mi parancsainknak engedelmeskedett és szándékosan fedett fel írásában néhány tényt... A valóságban nincs ellentmondás az Ízisznek az a bizonyos darabja és a mi későbbi tanításaink között...Ez egy új ciklus kezdetén történt, amikor sem a keresztények, sem a spiritiszták nem gondoltak ilyesmire...hogyan az emberben több, mint két princípium lakozik – több, mint a test és szellem, melyet Léleknek hívtak...HPB volt az, Atrya parancsának engedelmeskedve...ő volt az első, aki elmagyarázta...a psziché és a nous közti különbséget...lélek és szellem...És miután akkora háború lett ebből, végtelen polémikák és tiltakozások azzal kapcsolatban, hogy egy emberben nem lakozhat két lélek – úgy gondoltuk, hogy túl korai lenne a közönségnek ezt odaadni, mivel nem tudnák még magukévá tenni, így megemésztették a „két lelket” és így ezután a hármasság további felosztása a hét princípiumra már nem került felsorolásra az Íziszben...”Így fogsz erről írni, ennyit adj és ne többet” ezt mondtuk neki folyamatosan, amikor a könyvét írta...Tényleg újra kellene írni a családi becsület érdekében” – amely, mint tudjuk, megtörtént a Titkos Tanításban Ibid., pp. 289, 290, 130. 11. Ibid., p. 195.

11. Ibid., p. 195. 12. Ibid., p. 273.

12. Ibid., p. 273.

Fordította: Szabó Lilla